

Anita Iversen, planchef
0221-252 83
anita.iversen@koping.se

Kommunstyrelsen

Utredning om framtida järnväg genom Köping

Sammanfattning

Idag är Mäljarbanan genom Köping endast enkelspårig och går i en s-kurva som inte medger högre hastigheter. Trafikverket har konstaterat att på sikt kommer dubbelspår behöva byggas i en ny rätare sträckning genom Köping eftersom målet är att Mäljarbanan ska klara 250 km/h. Det är svårt att bedriva fysisk planering för tätorten när en så viktig struktur som framtida järnvägssträckning inte är känd. Målet med denna utredning är att kunna reservera mark i översiktsplanen och därmed inte omöjliggöra en framtida järnväg i centralt läge genom Köping i framtiden.

Utredningens förslag innebär att järnvägen skulle korsa väg 250 söder om Köping och sedan gå på en bro genom industriområdet söder om hamnen och över ån. Järnvägsstationen skulle behöva flytta lite österut, och efter stationen skulle tågen gå i en tunnel under Karlbergsskogen och ansluta till befintlig järnväg längs Västeråsvägen mot Munktorp.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner rapporten som underlag till arbetet med revidering av översiktsplanen, samråder om förslaget i samband med denna, och rekommenderar en fortsatt förankringsprocess med Trafikverket.

Bakgrund

Bättre förbindelser i stråket Oslo-Stockholm

Idag tar en tågresor mellan Oslo och Stockholm över 6 timmar. Det finns olika aktörer som på olika sätt arbetar för att förbättra förbindelserna i stråket Oslo-Stockholm. Det finns förslag på helt ny höghastighetsjärnväg, medan andra förordar förbättring av befintlig järnväg. Trafikverket har gjort en så kallad åtgärdsvalsstudie för stråket. Deras slutsats är att utgå från befintlig järnväg. Med förbättringar av infrastruktur och ett par nya länkar skulle en restid på under tre timmar mellan huvudstäderna vara möjlig.

Med järnväg som klarar 250 km/h kommer också restiderna för de vanliga regionaltågen att minska, vilket gynnar alla orter längs stråket som järnvägen angör. Därför behöver Köpings kommun vara en aktiv part i det nationella infrastrukturarbetet så att framtida järnvägssatsningar kommer Köping till del.

Stäckningen genom Köping

Idag är Mäljarbanans sträckning genom Köping endast enkelspårig och går dessutom i en s-kurva som inte medger högre hastigheter. Detta kommer på sikt att behöva åtgärdas då Trafikverket har som mål att Mäljarbanan på lång sikt ska bli dubbelspårig, med ”målhastighet” 250 km/h, hela vägen mellan Stockholm och Örebro. Om sträckan Valskog-Köping-Björke föreslår Trafikverket i ”Åtgärdsvalsstudie förbättrad tillgänglighet inom stråket Stockholm–Oslo”, november 2017, att ”dubbelspår byggs i en ny rätare sträckning”. När det gäller en nysträckning av järnvägen genom Köping har kommunen fört samtal med Trafikverket och därvid konstaterat att Trafikverket inte avser att utreda något kring denna på många år.

Kommunens översiktsplanering

Nuvarande osäkerheter för hur Mäljarbanan ska utvecklas mot 2040 ger berörda kommuner utmed sträckan stora utmaningar i den översiktliga planeringen. Köpings kommun står inför en revidering av gällande översiktsplan genom en fördjupning av översiktsplanen för Köpings tätort. I planen ska redovisning ske hur kommunens mark- och vattenområden samt bebyggda områden långsiktigt ska utvecklas eller bevaras. Det är svårt att bedriva fysisk planering för tätorten när en så viktig struktur som framtida järnvägssträckning inte är känd. Det var därför som Köpings kommun tog initiativ till att genomföra den här utredningen av framtida lokalisering för stråket. Målet för kommunen är att kunna reservera mark i översiktsplanen och därmed inte omöjliggöra ett framtida järnvägsstråk i centralt läge genom Köping i framtiden.

Rapporten är tänkt att användas som underlag i arbetet med revidering av översiktsplanen. Det föreslagna stråket behöver ses i ett sammanhang med övrig föreslagen stadsutveckling. Inom ramen för översiktsplanen kan samråd hållas med bland andra Trafikverket, Region Västmanland, berörda fastighetsägare längs stråket, och allmänheten.

Konsekvenser

Rapporten med föreslagen järnvägssträckning kan utgöra ett viktigt beslutsunderlag och ett bildande av järnvägsreservat skulle innebära en trygghet i att inga åtgärder görs som omöjliggör en framtida järnvägssträckning med station i Köpings tätort.

Högre hastigheter på järnvägen skulle ge kortare restider. Det ökar pendlingsmöjligheterna för Köpingsbor och ger ökade möjligheter för våra företag att få tag på rätt kompetens. Med snabbare förbindelser når man nya orter på samma tid vilket gör att arbetsmarknadsregionen växer.

Konsekvenser av den föreslagna järnvägssträckningen på miljön finns översiktligt beskriven i rapporten avsnitt 10.3.

Det finns många frågor som inte har utretts närmare i det här uppdraget men som kommer behöva utredas mer i senare skede. Den föreslagna sträckningen kommer oundvikligen innebära konsekvenser för enskilda verksamheter, boende, infrastruktur

mm. En närmare bedömning av konsekvenserna och hur de bäst kan hanteras blir en fråga att undersöka i den fortsatta processen.

I fördjupningen av översiktsplanen kommer det ingå en miljökonsekvensbeskrivning där föreslagen linjekorridor och förkastade alternativ kommer att beskrivas och bedömas på översiktlig strategisk nivå. Mer detaljerade miljöbedömningar och utredningar görs i senare skede i Trafikverkets planerings- och genomförandeprocess.

Förvaltningens ståndpunkt

Utredningen har analyserat flera olika alternativ genom tätorten men även öster om densamma. Linjekorridor Centralt har ur många aspekter bedömts att bäst tillgodose kommunala intressen. Ett stationsläge i tätorten gör pendling till och från Köping väsentligt mer intressant än om järnvägen passerar utanför tätorten. Den föreslagna sträckningen uppfyller även regionala och nationella intressen gällande god geometrisk utformning, förbättrad hastighetsstandard och minskade restider.

Förvaltningens uppfattning är att materialet är ett fullgott underlag för både revideringen av översiktsplanen i Köping samt kommande utredningar inom Trafikverket gällande framtida järnvägsstråk genom Köping

Förvaltningen rekommenderar att rapporten godkänns som underlag till arbetet med revidering av översiktsplanen. Det föreslagna stråket behöver ses i ett sammanhang med övrig föreslagen stadsutveckling och formellt samråd med berörda fastighetsägare längs stråket, allmänheten, Trafikverket, Region Västmanland och andra intressenter föreslås därför ske i samråd om fördjupning av översiktsplanen. Beslut om bildande av ett reservat för framtida järnväg tas först vid antagande av fördjupning av översiktsplanen.

Förvaltningen föreslår vidare att kommunstyrelsen infogar ett förord i rapporten, se förslag i bilaga 2.

För att ge kommunen trygghet i besluten att ta värdefull centralt belägen mark i anspråk för järnvägsreservat i översiktsplanen föreslås en fortsatt förankringsprocess med Trafikverket. I kommande diskussioner bör Köpings kommun verka för att en avsiktsförklaring kan upprättas med Trafikverket om den föreslagna korridoren i alternativ Centralt. I denna överenskommelse bör båda parter, med beaktande av olika intressen, uttrycka en gemensam syn på hur en järnvägssträckning genom Köpings centrala delar bör vara lokaliserad.

Samsyn om en sådan gemensam planeringsförutsättning skulle ge mycket stort stöd för kommunens fysiska planering men även ge viktiga utgångspunkter för Trafikverkets kommande inriktningsplanering för Mäljarbanan.

Bilagor

Bilaga 1: Tyréns rapport ”Utredning framtida järnväg genom Köping”, daterad 2021-02-17, med bilagor:

Bilaga 1 Resultat workshop,

Bilaga 2 Bortvalda alternativ,
Bilaga 3 Grova kostnadsberäkningar av linjealternativen
Bilaga 4 Gångtidsberäkningar

Bilaga 2: Förslag till förord

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att besluta

att godkänna föreliggande rapport som underlag till arbetet med revidering av
översiktsplanen.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Gun Törnblad
Samhällsbyggnadschef

Anita Iversen
Planchef